

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С.СКОВОРОДИ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА СХІДНИХ МОВ
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.Н.КАРАЗИНА
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
КАФЕДРА СХІДНИХ МОВ
ТА МІЖКУЛЬТУРНОЇ
КОМУНІКАЦІЇ

«ПИТАННЯ СХОДОЗНАВСТВА В УКРАЇНІ»

Тези доповідей

Всеукраїнської науково-практичної конференції

29-30 березня 2018 року

Харків – 2018

помсти, наважилися на відчайдушні кроки. Дослідження в науці, присвячені вивченню питань про богиню, ще не знайшли свого логічного завершення, що й актуалізує досліджену нами проблему. Підсумовуючи вищесказане, необхідно відзначити, що міф – це основна інформація про вірування давніх єгиптян, яка потребує серйозного наукового дослідження. Все ж таки міфи містять чималу інформацію про етнографію Єгипту. Тематика джерел не лише дає нам уявлення про богиню, а й подає нам елементи обрядовості, висвітлює соціальні відносини між різними ланками староегипетської сім'ї.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Ассман Я. Египет: теология и благочестие ранней цивилизации / пер. с нем. Т. Баскаковой. – М.: Присцельс, 1999. – 368 с.
2. Бадж У. Египетская Книга мертвых / пер. с англ. С.В. Архиповой. – М.: Алтейа, 2003. – 415 с.
3. Гадалла М. Исида. Женщина-богиня. – Moustafa Gadalla, 2017. – 199 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://books.google.com.ua/books?id=6UQzDwAAQBAJ&pg=PA164&lpg=PA164&dq=%D0%B3%D0%B0%D0%B4%D0%B0%D0%BB%D0%BB+%D0%B8%D1%81%D0%B8%D0%B4%D0%B0+%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D1%89%D0%B8%D0%BD%D0%B0+%D0%B1%D0%BE%D0%B3%D0%B8%D0%BD%D1%8F&source=bl&ots=030JgRlhrc&sig=mTjTym6a_yXZLRGKsP10W8DxH2U&hl=uk&sa=X&ved=0ahUKEwi08pfP-NrYAhXpO5oKHQJ4A5sQ6AEIRDAI#v=onepage&q&f=false
4. Геродот. Історія в дев'яти книгах / пер. А. Білецького. – К.: Наукова думка, 1993. – 576 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ae-lib.org.ua/texts/herodotus__historiae_2__ua.htm
5. Диодор Сицилийский. Историческая библиотека. Кн. 1 / пер. О.А. Васильевой // Труды кафедры истории древнего мира исторического ф-та МГУ им. М.В. Ломоносова. Вып. III. – М., 2000. – С. 106-123 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.egyptology.ru/antiq/diodor-leg.htm>
6. Евсений Кесарийский (Памфил). Жизнь блаженного василевса Константина. Кн. 4. – М., 1998. – С. 250-252 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.egyptology.ru/antiq/eusebius-log.htm>
7. Липинская Я., Марциняк М. Мифология Древнего Египта / пер. с пол. Э.Я. Гессен, О.И. Павловой. – М.: Искусство, 1983. – 223 с.
8. Мюллер М. Египетская мифология / пер. с англ. Г.В. Бажановой. – М.: Центрполиграф, 2007. – 335 с.
9. Плутарх. Моралии. Об Исиде и Осирисе / пер. Н.Н. Трухиной // Вестник древней истории. – 1977. – № 3. – С. 253-265; 1977. – № 4. – С. 229-249 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.egyptology.ru/antiq/DeIside.pdf>
10. Рак И.В. Мифы Древнего Египта. – СПб.: Петро-РИФ, 1993. – 270 с.
11. Самозванцев А.М. Мифология Востока. – М.: Алтейа, 2000. – 384 с.
12. Janusz Pyscia. Idea zmartwych wstania w najstarszych religiach Bliskiego Wschodu [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://czasopisma.upjp2.edu.pl/tarnowskiestudiateologiczne/article/viewFile/1564/1575>

ФАРАХ ПЕХЛЕВІ: ВПЛИВ ШАХБАНУ НА ЗМІНУ СТАТУСУ ЖІНКИ В ІРАНЬСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ 60-х – 70-х РР. ХХ СТ.

Козорезова Юлія Олегівна, студентка 4 курсу

Жіноча доля в мусульманських країнах завжди була нелегкою. У 60-х – 70-х рр. XX ст. соціально-правовий статус, освітній і культурний розвиток, повсякденне життя іранських жінок зазнали значної трансформації під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів. Тегеран був одним із провідних освітньо-культурних центрів не лише на Близькому та Середньому Сході, але й у всьому світі. З приходом до влади шаха Мохаммеда Реза Пехлеві (1941-1979 рр.) настав період активізації жіноцтва в боротьбі за розширення своїх прав, подолання гендерної нерівності і створення «суспільства рівних можливостей». На активність саме цього напрямку реформ «білої революції» 1963-1978 рр. вплинула третя дружина шаха – шахбану Фарах Діба (Пехлеві), яка, хоча і мала азербайджанські корені, боролася за права всіх іранських жінок.

Історіографія даної проблеми є недостатньо вивченою. Брак фактографічного матеріалу, міждисциплінарного підходу і виважених оцінок спостерігається в дослідженнях пострадянських іраністів, до яких відносяться А. Євстратов [1], Ю. Федорова [2]. Однак деякі зарубіжні сходознавці приділяють увагу «жіночому питанню» в Ірані, зокрема Хамідей Седхі [8], Сара Шейбані [9] (Ісламська Республіка Іран), Вікторія Пензінер (США) [7] та ін.

Метою нашого дослідження є аналіз впливу Фарах Пехлеві на соціальний статус іранських жінок у 60-х – 70-х рр. XX ст.

Із кожним роком в ісламі посилюються тенденції до лібералізації та модернізації, виникають наполегливі заклики до переосмислення ісламського віровчення, особливо з боку мусульманських активісток, які прагнуть розширити права жінок. Проте незмінно наводяться численні факти дискримінації жінки-мусульманки як самотійної особистості, обмеження її соціальних і політичних прав. Причому це «придушення» може набувати різних форм, що проявляється у вимогах носіння хіджабу, труднощах здобуття освіти за обраною спеціальністю, проблемах працевлаштування тощо [9].

Історія взаємовідносин Мохаммеда Реза Пехлеві та Фарах Діби почалася в 1959 р., коли шах виявив бажання зустрітися в будівлі іранського посольства в Парижі з іранськими студентами, які навчалися там. Більшість із них отримували державну стипендію, тому монарху було цікаво, що являє собою «надія нації». Однією з представлених шахові студенток була Фарах Діба, яка вивчала архітектуру в Ecole Speciale d'Architecture. Шах зробив їй пропозицію одружитися практично відразу ж після першої зустрічі.

1960-ті – 1970-ті рр. XX ст. стали періодом найбільшої суспільно-політичної активності Фарах Пехлеві. Значних зусиль шахбану вживала задля покращення становища жінок у країні. «Всю свою силу, всю владу,

яку я мала, я, так чи інакше, вживала на потреби іранських жінок», – заявляла Її Величність пізніше. Іранки отримали рівні з чоловіками громадянські права, було скасовано більшість консервативних звичаїв, зокрема багатоженство. Жінки отримали можливість ставати суддями, обиратися до парламенту, займати вищі державні посади. Наприклад, за часів правління останніх монархів династії Пехлеві пост судді обіймала лауреат Нобелівської премії Ширін Ебаді. Особливо відомі заходи імператриці Фарах у галузі культури: всього нею було відкрито 24 освітніх, медичних і культурних установи [1].

У 1963 р., після початку «білої революції», проголошеної шахом, було змінене виборче законодавство, до Конституції внесені поправки стосовно електоральних прав жінок. 26 вересня 1963 р. вперше шість представниць прекрасної статі стали депутатами Національних зборів. Загалом політичну роль жіноцтва в Ірані можна оцінити на двох рівнях: пересічного населення та еліти. Основні форми політичної діяльності жіноцтва на рівні пересічного населення: участь у виборах, групах, асоціаціях і політичних партіях. Участь на рівні еліти оцінювалася, зокрема, діяльністю жінок в органах законодавчої і виконавчої влади, місцевого самоврядування [9].

Роль Фарах Пехлеві як домінуючого жіночого персонажу в іранській історії XX ст. була побудована шляхом фемінізації Ірану. Шахбану не ставила під сумнів те, що її роль як жінки була такою ж, як і будь-якої людини; вона оцінювала себе і свою діяльність з точки зору обов'язку «матері» Ірану. Особливості, що характеризували тогочасні жіночі рухи в Ірані, були продемонстровані в житті Фарах Пехлеві через її ставлення до захисту жіночих прав, здібностей і можливостей представниць прекрасної статі. Все це відбувалося у взаємодії з ідеологічною спадщиною феміністського руху на Заході [6, р. 70]. Так, була створена «Жіноча організація Ірану», кількість членів якої лише в Тегеранському відділенні становила майже 4 500 осіб [8, р. 160].

Важливим для іранських жінок було відкриття ринку праці. Жінки стали важливою складовою іранської економіки та сфери послуг: від фабрики до офісу та університету.

Реформи підштовхнули Іран до запозичення елементів західної культури і на побутовому рівні, що відобразилося в зміні одягу. Нова культура підкреслювала естетику та включала макіяж і міні-спідниці, інші елементи європейської моди. Втілення цієї адаптації західних стандартів виявлялося в конкурсі «Міс Іран», що проходив з 1965 до 1978 р. Шлюбний вік для жінок був підвищений з 15 до 18 років, хоча дівчата могли одружуватися з 13 років, за згодою батьків [4, р. 49-51].

В епоху «білої революції» жінки всіх соціальних груп відчули посилення своїх прав і свобод. Найбільше скористалося реформами в галузі освіти, культури, виборчого права жіноцтво нижчих і середніх

верств населення. Незважаючи на певні труднощі у досягненні гендерної рівності, їм було дозволено отримувати вищу освіту. Грамотність серед жінок також зросла за цей період з 8% у 1957 р. до 35% у 1977 р. [5, р. 19].

Таким чином, доречно відзначити історичне значення реформ «білої революції», особливо пов'язаних із боротьбою жінок за свої права. Фарах Пехлеві була основним ідеологом підвищення соціального статусу жінки, завдяки чаруючому впливу на шаха, власному бажанню та ідейним переконанням. На період 60-х – 70-х рр. ХХ ст. жінки Ірану стали повноправними громадянками, які здобули гідне місце в суспільстві поруч із чоловіками, проте всі ці досягнення зникли разом з «ісламською революцією» 1978-1979 рр. «залізного імама» аятоли Р.М. Хомейні.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Евстратов А. Фарах Пехлеви. Изгнанная императрица Ирана / А. Евстратов [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.mesoeurasia.org/archives/12416>.
2. Федорова Ю.Е. «Женский вопрос» в исламе: дискурс о статусе женщины в современном исламском обществе / Ю.Е. Федорова // Философская мысль. – 2015. – № 10. – С. 102-128.
3. Bos van den M.E. Mystic Regimes: an Exploration of Comparative Social Development and Cultural Performance: the Sufi orders in the Pahlavi Dynasty and the Islamic Republic of Iran / van den Bos M.E. [Electronic resource]. – Mode of access: https://pure.uva.nl/ws/files/867655/47952_UBA002000165_05.pdf.
4. Brooks C.M. Moments of Strength: Iranian Women's Rights and the 1979 Revolution / Caroline M. Brooks // Honors Theses, 2008. – 292 p.
5. Camara A. de la. Women's Rights in Iran during the Years of the Shah, Ayatollah Khomeini and Khamenei / Andrea de la Camara. – Orlando: University of Central Florida, 2012. – 64 p.
6. Pakuz Ahu M.S. The Impact of Iranian Revolution on Women's lives: an Analysis through Selected Women's Memories / Ahu M.S. Pakuz // Program of Middle East Studies Supervisor / Ed. by Prof. Dr. Mustafa Şen. – 2007. – December. – 165 p.
7. Penziner V.L. Selective Omission: Inserting Farah Pahlavi and Jehan Sadat into the Women's Movements of Iran and Egypt / Victoria L. Penziner [Electronic resource]. – Mode of access: https://pdfsecret.com/download/selective-omission-inserting-farah-pahlavi-and-jehan-sadat-into_59f7656bd64ab20a751848f9_pdf.
8. Sedghi H. Women and Politics in Iran: Veiling, Unveiling and Reveiling / H. Sedghi. – Cambridge: Cambridge University Press, 2007. – 340 p.
9. Sheibani S. Historical Approach to the Role of Women in the Legislation of Iran: A Case Study on the Twenty-First Parliament Journal of History, Culture and Art Research / Sarah Sheibani, Jalalpou Shiva [Electronic resource]. – Mode of access: https://www.researchgate.net/publication/312544663_Historical_Approach_to_the_Role_of_Women_in_the_Legislation_of_Iran_A_Case_Study_on_the_Twenty-First_Parliament.